Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

22. februar 2022*

»Præjudiciel forelæggelse – retsstat – retsvæsenets uafhængighed – artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU – artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – EU-rettens forrang – en national domstols manglende beføjelse til at efterprøve, om nationale retsforskrifter, der af forfatningsdomstolen i den pågældende medlemsstat er blevet fundet forenelige forfatningen, er forenelige med EU-retten – disciplinær forfølgning«

I sag C-430/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Curtea de Apel Craiova (appeldomstolen i Craiova, Rumænien) ved afgørelse af 7. juli 2021, indgået til Domstolen den 14. juli 2021, i sagen indledt af

RS,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, L. Bay Larsen (refererende dommer), afdelingsformændene A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin, I. Ziemele og J. Passer samt dommerne F. Biltgen, P.G. Xuereb, N. Piçarra, L.S. Rossi, N. Wahl, D. Gratsias og M.L. Arastey Sahún,

generaladvokat: A.M. Collins

justitssekretær: fuldmægtig C. Di Bella,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 23. november 2021,

efter at der er afgivet indlæg af:

– den rumænske regering ved E. Gane, L. Lițu og L.-E. Baţagoi, som befuldmægtigede, bistået af M. Manolache,

– den belgiske regering ved L. Van den Broeck, M. Jacobs og C. Pochet, som befuldmægtigede,

– den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og J. Langer, som befuldmægtigede,

* Processprog: rumænsk.

– Europa-Kommissionen ved P.J.O. Van Nuffel, I. Rogalski og K. Herrmann, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 20. januar 2022,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU samt af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med et søgsmål anlagt af RS, hvormed sagsbehandlingstiden for strafforfølgning efter en anmeldelse indgivet af RS' hustru anfægtes.

Retsforskrifter

Den rumænske forfatning

3 Artikel 148, stk. 2 og 4, i Constituția României (den rumænske forfatning) fastsætter:

»(2) Som følge af Rumæniens tiltrædelse har bestemmelserne i traktaterne om oprettelse af Den Europæiske Union og de øvrige bindende fællesskabsbestemmelser forrang frem for modstridende bestemmelser i den nationale lovgivning i henhold til bestemmelserne i tiltrædelsesakten.

[…]

(4) Parlamentet, Rumæniens præsident, regeringen og den dømmende magt sikrer overholdelsen af de forpligtelser, der følger af tiltrædelsesakten og af bestemmelserne i stk. 2.«

Strafferetsplejeloven

4 Artikel 488a i codul de procedură penală (strafferetsplejeloven) bestemmer, at en indsigelse med henblik på at anmode om fremskyndelse af en straffesag kan indgives tidligst et år efter indledningen af strafforfølgningen for sager, der befinder sig på stadiet for en sådan strafforfølgning.

5 Den dommer, der har ansvaret for anliggender vedrørende rettigheder og friheder, eller den kompetente ret skal i medfør af denne lovs artikel 488e vurdere rimeligheden af strafforfølgningens varighed, idet den skal tage hensyn til en række elementer, der er nævnt i denne bestemmelse.

6 Den nævnte lovs artikel 488f, stk. 1, bestemmer, at den dommer, der har ansvaret for anliggender vedrørende rettigheder og friheder, når denne finder, at indsigelsen er begrundet, fastsætter den frist, inden for hvilken den anklager, der skal behandle sagen, skal tage stilling til sagen.

Lov nr. 303/2004

7 Artikel 99, litra ș), i Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și donorilor (lov nr. 303/2004 om statutten for dommere og anklagere) af 28. juni 2004 (*Monitorul Oficial al României*, del I, nr. 826 af 13.9.2005) i den affattelse, der finder anvendelse i hovedsagen (herefter »lov nr. 303/2004«), bestemmer bl.a., at manglende overholdelse af domme afsagt af Curtea Constituțională (forfatningsdomstol, Rumænien) udgør en disciplinær forseelse.

Hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

8 RS var genstand for en straffesag, ved hvis afslutning han blev dømt.

9 Den 1. april 2020 indgav RS' hustru en anmeldelse om bl.a. lovovertrædelser i form af uberettiget strafforfølgning og misbrug af embedet, som en anklager og to dommere skulle have begået i forbindelse med denne straffesag.

10 Eftersom denne anmeldelse bl.a. omfatter dommere, henhører prøvelsen heraf under kompetencen for Secția pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție (afdelingen for efterforskning af lovovertrædelser begået inden for retsvæsenet, herefter »SIIJ«), der er oprettet under Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (anklagemyndigheden ved kassationsdomstolen, Rumænien). Ved kendelse af 14. april 2020 indledte en anklager i SIIJ strafforfølgning mod de dommere, der var omfattet af den nævnte anmeldelse, for lovovertrædelser i form af uberettiget strafforfølgning og misbrug af embedet.

11 Den 10. juni 2021 anlagde RS sag ved den forelæggende ret i henhold til strafferetsplejelovens artikel 488a ff. med henblik på at rejse indsigelse mod den urimeligt lange varighed af den strafforfølgning, der var blevet indledt som følge af den nævnte anmeldelse, og at opnå, at denne ret fastsatte en frist, inden for hvilken den anklager, der behandlede samme anmeldelse, skulle tage stilling til sagen.

12 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den med henblik på at træffe afgørelse i denne sag skal efterprøve de nationale retsforskrifter, hvorved SIIJ er blevet oprettet.

13 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at Domstolen allerede har udtalt sig om spørgsmål vedrørende disse nationale retsforskrifter i dom af 18. maj 2021, Asociația Forumul Judecătorilor din România m.fl. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 og C-397/19, EU:C:2021:393)

14 Den forelæggende ret har fremhævet, at det af den nævnte dom bl.a. følger, at EU-retten, navnlig artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter oprettelse af en specialiseret afdeling i anklagemyndigheden, som har enekompetence til at efterforske lovovertrædelser begået af dommere og anklagere, hvis ikke oprettelsen af en sådan afdeling er begrundet i objektive og kontrollerbare krav, der vedrører hensynet til en forsvarlig retspleje, og ledsages af specifikke garantier. Disse garantier skal gøre det muligt dels at udelukke enhver risiko for, at denne afdeling anvendes som et middel til politisk kontrol med disse dommeres og anklageres virksomhed, der kan underminere deres uafhængighed, dels at sikre, at denne kompetence kan udøves over for disse dommere og anklagere under fuld overholdelse af de krav, som følger af chartrets artikel 47 og 48.

15 Den forelæggende ret har endvidere anført, at Domstolen i punkt 7 i den nævnte doms konklusion har fastslået, at princippet om EU-rettens forrang skal fortolkes således, at det er til hinder for en medlemsstats forfatningsbestemmelser som fortolket af denne medlemsstats forfatningsdomstol, hvorefter en lavere retsinstans ikke af egen drift kan undlade at anvende en national bestemmelse, der er omfattet af anvendelsesområdet for Kommissionens beslutning 2006/928/EF af 13. december 2006 om oprettelse af en mekanisme for samarbejde og kontrol vedrørende Rumæniens fremskridt med opfyldelsen af specifikke benchmarks på [områderne] retsreform og bekæmpelse af korruption (EUT 2006, L 354, s. 56), og som denne retsinstans i lyset af en dom afsagt af Domstolen anser for at være i strid med denne beslutning eller med artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU.

16 Den forelæggende ret har mere generelt henvist til Domstolens faste praksis, hvorefter enhver national ret i den tvist, der er indbragt for den, har pligt til at undlade at anvende enhver national bestemmelse, der er i strid med en EU-retlig bestemmelse, som har direkte virkning, og med den bindende karakter af de domme, som Domstolen har afsagt i præjudicielle sager.

17 I denne henseende har den forelæggende ret præciseret, at artikel 148, stk. 2 og 4, i den rumænske forfatning fastsætter EU-rettens forrang.

18 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) ved dom nr. 390/2021 af 8. juni 2021 forkastede en indsigelse om forfatningsstridighed, der var blevet rejst i forhold til flere bestemmelser i den lovgivning, der regulerer SIIJ, som ugrundet.

19 I denne dom præciserede Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) for det første bl.a., at det – for så vidt som den forrang, som EU-retten tillægges i rumænsk ret, er begrænset af kravet om respekt for den nationale forfatningsmæssige identitet – påhviler den at sikre den rumænske forfatnings privilegerede stilling på det rumænske område. Den er følgelig af den opfattelse, at selv om en almindelig domstol har beføjelse til at efterprøve, om en bestemmelse i national lovgivning er forenelig med EU-retten, har en sådan domstol ikke beføjelse til at efterprøve, om en national bestemmelse, som Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) har erklæret forenelig med artikel 148 i den rumænske forfatning, er forenelig med EU-retten.

20 Ifølge Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) har punkt 7 i konklusionen i dom af 18. maj 2021, Asociația Forumul Judecătorilor din România m.fl. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 og C-397/19, EU:C:2021:393), desuden intet grundlag, henset til den rumænske forfatning. Mens artikel 148 i den rumænske forfatning nemlig fastslår, at EU-retten har forrang frem for modstridende bestemmelser i national lovgivning, udgør de rapporter, der er udarbejdet i henhold til beslutning 2006/928, på grund af deres indhold og virkninger ikke EU-retlige regler, som den nationale ret skal anvende i første række, idet den ser bort fra den modstridende nationale regel.

21 Endelig præciserede Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) i samme dom nr. 390/2021 af 8. juni 2021, at der, såfremt domstolene af egen drift undlader at anvende nationale bestemmelser, som de finder er i strid med EU-retten, mens andre anvender disse bestemmelser, idet de anser dem for at være i overensstemmelse med EU-retten, vil blive gjort et stærkt indgreb i retssikkerheden, hvilket vil indebære en tilsidesættelse af retsstatsprincippet.

22 I denne sammenhæng er den forelæggende ret af den opfattelse, at den skal afgøre, om det påhviler den at overholde praksis fra Curtea Constituțională (forfatningsdomstol), således som det er fastsat i rumænsk ret, eller Domstolens praksis, med henblik på at afgøre, om den har beføjelse til at efterprøve, om de retsforskrifter, hvorved SIIJ er blevet oprettet, er i overensstemmelse med EU-retten.

23 Den forelæggende ret har endvidere anført, at såfremt den beslutter sig for at efterkomme Domstolens praksis ved at vurdere disse retsforskrifters forenelighed med EU-retten, udsætter de pågældende dommere sig for en disciplinær procedure og en eventuel suspension af deres funktioner, eftersom den manglende overholdelse af en afgørelse fra Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) ifølge rumænsk ret udgør en disciplinær forseelse. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt en national lovgivning, der gør det muligt at pålægge disciplinære sanktioner over for en dommer, som i medfør af princippet om EU-rettens forrang har undersøgt foreneligheden af en national bestemmelse med EU-retten under tilsidesættelse af en afgørelse fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, er forenelig med EU-retten, og navnlig med princippet om dommeres uafhængighed.

24 Det fremgår i øvrigt af oplysninger, der er kommet frem i pressen, og af tilgængelige oplysninger fra Curtea de Apel Pitești (appeldomstolen i Pitești, Rumænien), at der allerede er blevet indledt en disciplinærsag mod en dommer, der inden for rammerne af en sag, der kan sammenlignes med den i hovedsagen omhandlede, havde fastslået, at de rumænske retsforskrifter, hvorved SIIJ er blevet oprettet, er i strid med EU-retten. Ifølge den forelæggende ret er det tvivlsomt, om en sådan disciplinærsag er forenelig med EU-retten.

25 Under disse omstændigheder har Curtea de Apel Craiova (appeldomstolen i Craiova, Rumænien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er princippet om dommeres uafhængighed, der er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og [chartrets] artikel 47 […], til hinder for en bestemmelse i national ret som artikel 148, stk. 2, i Rumæniens forfatning, således som Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) har fortolket den i sin afgørelse nr. 390/2021[af 8. juni 2021], hvorefter de nationale retsinstanser ikke har beføjelse til at efterprøve, om en bestemmelse i national ret, som Curtea Constituțională [(forfatningsdomstol)] har erklæret overensstemmende med forfatningen, er forenelig med EU-retten?

2) Er princippet om dommeres uafhængighed, der er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og [chartrets] artikel 47 […], til hinder for en bestemmelse i national ret som artikel 99, litra ș), i […] lov nr. 303/2004 […], hvorefter der kan indledes en disciplinærsag og idømmes disciplinære sanktioner med hensyn til en dommer for dennes manglende overholdelse af [en] dom[…] afsagt af Curtea Constituțională (forfatningsdomstol) i tilfælde, hvor den pågældende dommer skal give EU-retten forrang [frem] for begrundelsen i en [dom][…] fra Curtea Constituțională [(forfatningsdomstol)], idet der herved er tale om en bestemmelse i national ret, der fratager dommeren dennes beføjelse til at anvende en dom fra [Domstolen], som den pågældende anser for at have forrang?

3) Er princippet om dommeres uafhængighed, der er fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og [chartrets] artikel 47 […], til hinder for en national retspraksis, der forbyder dommere at anvende […] [Domstolens] praksis i straffesager, såsom indsigelser om en straffesags rimelige behandlingstid, der er [omhandlet] i [strafferetsplejelovens] artikel 488[a] […], idet der i modsat fald vil ske disciplinære konsekvenser?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

26 Den forelæggende ret har anmodet Domstolen om, at den foreliggende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure eller subsidiært den fremskyndede procedure, der er fastsat i artikel 23a i statutten for Den Europæiske Unions Domstol.

27 Til støtte for denne anmodning har den forelæggende ret gjort gældende, at den sag, der ligger til grund for den foreliggende præjudicielle forelæggelse, vedrører et alvorligt indgreb i de rumænske retters uafhængighed, og at den usikkerhed, der er forbundet med de i hovedsagen omhandlede nationale retsforskrifter, kan påvirke funktionen af den ordning med retsligt samarbejde, som mekanismen med præjudiciel forelæggelse, der er fastsat i artikel 267 TEUF, udgør.

28 Hvad for det første angår anmodningen om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure har Domstolens Første Afdeling den 30. juli 2021 efter forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten besluttet ikke at efterkomme denne anmodning.

29 Hvad for det andet angår anmodningen om anvendelse af den fremskyndede procedure bemærkes, at det i artikel 105, stk. 1, i Domstolens procesreglement er bestemt, at Domstolens præsident efter anmodning fra den forelæggende ret eller i undtagelsestilfælde af egen drift, efter at have hørt den refererende dommer og generaladvokaten, kan beslutte at undergive en sag en fremskyndet procedure, når sagens karakter kræver, at den behandles hurtigt.

30 Den 12. august 2021 har Domstolens præsident, efter at have hørt den refererende dommer og generaladvokaten, besluttet at efterkomme anmodningen om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den fremskyndede procedure.

31 Såfremt en sag rejser alvorlig usikkerhed med hensyn til grundlæggende nationale forfatningsretlige og EU-retlige spørgsmål, kan det nemlig være nødvendigt, henset til en sådan sags særlige omstændigheder, at behandle den hurtigt i overensstemmelse med procesreglementets artikel 105, stk. 1 (kendelse afsagt af Domstolens præsident den 19.10.2018, Wightman m.fl., C-621/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2018:851, præmis 10 og den deri nævnte retspraksis).

32 Henset til det forhold, at de spørgsmål, der er rejst i denne sag, som vedrører forholdet mellem de almindelige domstole og denne medlemsstats forfatningsdomstol samt princippet om dommeres uafhængighed og EU-rettens forrang, har grundlæggende betydning for Rumænien og for Unionens retsorden, kan et hurtigt svar fra Domstolen fjerne den alvorlige usikkerhed, som den forelæggende ret står over for, hvilket begrunder behandlingen af denne sag på de betingelser, der er fastsat i procesreglementets artikel 105, stk. 1.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

33 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning eller praksis, som indebærer, at en medlemsstats almindelige domstole ikke er beføjet til at efterprøve, om nationale retsforskrifter, som denne medlemsstats forfatningsdomstol har fundet forenelige med en national forfatningsbestemmelse, der pålægger overholdelsen af princippet om EU-rettens forrang, er forenelige med EU-retten.

34 Indledningsvis, og for så vidt som det første spørgsmål vedrører fortolkningen af chartrets artikel 47, skal det fremhæves, at anerkendelsen af retten til effektive retsmidler i en given sag forudsætter, at den person, som påberåber sig den, gør rettigheder eller friheder, som er sikret ved EU-retten, gældende (jf. i denne retning dom af 6.10.2020, État luxembourgeois (Ret til at anlægge søgsmål til prøvelse af en anmodning om oplysninger på skatteområdet), C-245/19 og C-246/19, EU:C:2020:795, præmis 55, og af 20.4.2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, præmis 41), eller at denne person er genstand for retsforfølgning, der udgør en gennemførelse af EU-retten som omhandlet i chartrets artikel 51, stk.1 (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 204).

35 Af forelæggelsesafgørelsen fremgår det imidlertid hverken, at RS påberåber sig en rettighed, som han er blevet tillagt i henhold til en EU-retlig bestemmelse, eller at han er genstand for retsforfølgning, der udgør en gennemførelse af EU-retten.

36 Under disse omstændigheder finder chartrets artikel 47 ikke som sådan anvendelse på hovedsagen.

37 Når dette er sagt, skal der, eftersom artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU pålægger alle medlemsstaterne at tilvejebringe den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten, som omhandlet i bl.a. chartrets artikel 47, tages behørigt hensyn til sidstnævnte bestemmelse ved fortolkningen af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU (dom af 20.4.2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).

38 Hvad angår forholdet mellem de almindelige domstole og en medlemsstats forfatningsdomstol, som er genstand for det første spørgsmål, skal det bemærkes, at selv om organiseringen af den dømmende magt i medlemsstaterne, herunder en forfatningsdomstols oprettelse, sammensætning og virke, henhører under de sidstnævntes kompetence, skal medlemsstaterne under udøvelsen af denne kompetence ikke desto mindre overholde de forpligtelser, der påhviler dem i henhold til EU-retten, og navnlig i henhold til artikel 2 TEU og artikel 19 TEU (jf. i denne retning dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (Den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 52, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 216).

39 Hvad angår de forpligtelser, der følger af artikel 19 TEU, skal det fremhæves, at denne bestemmelse, som udmønter det i artikel 2 TEU fastsatte retsstatsprincip, betror de nationale domstole og Domstolen opgaven med at garantere, at EU-retten anvendes fuldt ud i alle

medlemsstaterne, og at sikre retsbeskyttelsen af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten (dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (Den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 47, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 217).

40 I overensstemmelse med fast retspraksis skal enhver medlemsstat for at sikre denne beskyttelse i henhold til artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU sørge for, at de retsinstanser, der som »domstole« i henhold til EU-retten skal træffe afgørelse om spørgsmål, der er knyttet til anvendelsen eller til fortolkningen af denne ret, og som således henhører under medlemsstatens retsmiddelsystem på de områder, der er omfattet af EU-retten, opfylder kravene til en effektiv retsbeskyttelse, herunder navnlig kravet om uafhængighed (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 220 og 221 og den deri nævnte retspraksis).

41 Kravet om domstoles uafhængighed, der følger af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, omfatter to aspekter. Det første, eksterne, aspekt kræver, at den pågældende ret udøver sit hverv helt uafhængigt og uden at være underlagt noget hierarkisk forhold eller stå i afhængighedsforhold til nogen og uden at modtage ordrer eller instrukser fra nogen, og at den således er beskyttet mod indgreb og pres udefra, der kan bringe dens medlemmers uafhængige bedømmelse i fare og påvirke deres afgørelser. Det andet, interne, aspekt hænger sammen med begrebet upartiskhed og vedrører det forhold, at der skal være den samme afstand til tvistens parter og deres respektive interesser for så vidt angår tvistens genstand. Sidstnævnte aspekt fordrer objektivitet og en fuldstændig mangel på interesse i sagens udfald ud over den strikte anvendelse af retsregler (jf. i denne retning dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (Den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 72 og 73, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 224).

42 I overensstemmelse med det princip om magtens tredeling, som er kendetegnende for en retsstats funktionsmåde, skal retsinstansernes uafhængighed bl.a. sikres i forhold til den lovgivende og den udøvende magt (dom af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Den øverste domstols disciplinærafdelings uafhængighed), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 124, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 228).

43 I lighed med det, der er anført i denne doms præmis 38 for så vidt angår organiseringen af den dømmende magt, pålægger hverken artikel 2 TEU, artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU eller nogen anden bestemmelse i EU-retten medlemsstaterne en præcis forfatningsmæssig model, der regulerer forholdet og samspillet mellem de forskellige statslige instanser, navnlig hvad angår definitionen og afgrænsningen af disses kompetencer. I henhold til artikel 4, stk. 2, TEU respekterer Unionen nemlig medlemsstaternes nationale identitet, som den kommer til udtryk i deres grundlæggende politiske og forfatningsmæssige strukturer. Ved valget af deres respektive forfatningsmæssige model skal medlemsstaterne imidlertid bl.a. overholde kravet om domstoles uafhængighed, der følger af disse EU-retlige bestemmelser (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 229 og den deri nævnte retspraksis).

44 Under disse omstændigheder er artikel 2 TEU, artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og beslutning 2006/928 ikke til hinder for en national lovgivning eller praksis, hvorefter forfatningsdomstolens afgørelser er bindende for de almindelige domstole, forudsat at den nationale lovgivning sikrer den nævnte forfatningsdomstols uafhængighed i forhold til navnlig den lovgivende og den

udøvende magt, således som det kræves i henhold til disse bestemmelser. Hvis den nationale lovgivning derimod ikke sikrer denne uafhængighed, er disse EU-retlige bestemmelser til hinder for en sådan national lovgivning eller praksis, idet en sådan forfatningsdomstol ikke er i stand til at sikre den effektive retsbeskyttelse, der kræves i henhold til artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 230).

45 Det følger af det ovenstående, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, med det forbehold, der er anført i den foregående præmis, ikke er til hinder for en national lovgivning eller praksis, hvorefter en medlemsstats almindelige domstole i henhold til national forfatningsret er bundet af en afgørelse fra denne medlemsstats forfatningsdomstol, der fastslår, at en national retsforskrift er i overensstemmelse med nævnte medlemsstats forfatning.

46 Det samme kan imidlertid ikke gælde, når anvendelsen af en sådan lovgivning eller en sådan praksis indebærer, at enhver kompetence for disse almindelige domstole til at vurdere, om nationale retsforskrifter, som denne medlemsstats forfatningsdomstol har fundet forenelige med en national forfatningsbestemmelse, der fastsætter EU-rettens forrang, er forenelige med EU-retten, udelukkes.

47 Domstolen har i sin faste praksis vedrørende EØF-traktaten nemlig fastslået, at fællesskabstraktaterne til forskel fra almindelige internationale traktater har indført en ny særlig retsorden, der er integreret i medlemsstaternes retssystemer fra det tidspunkt, hvor de trådte i kraft, og som er bindende for deres domstole. Medlemsstaterne har på de områder, der er defineret ved traktaterne, begrænset deres suverænitet til fordel for denne nye retsorden, som har sine egne institutioner, og hvis subjekter ikke kun er medlemsstaterne, men også deres statsborgere (jf. i denne retning dom af 5.2.1963, van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1, Sml. 1954-1964, s. 375, af 15.7.1964, 6/64, Costa, EU:C:1964:66, Sml. 1954-1964, s. 531, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 245).

48 I dom af 15. juli 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, Sml. 1954-1964, s. 534-536), fastslog Domstolen, at den omstændighed, at der ved EØF-traktaten er indført en særlig retsorden, som medlemsstaterne har accepteret på grundlag af gensidighed, har til følge, at de hverken kan påberåbe sig en senere ensidig foranstaltning over for denne retsorden eller i forhold til den ret, der er affødt af EØF-traktaten, påberåbe sig nationale retsregler, uanset hvilke regler der er tale om, uden at det medfører, at denne ret mister sin fællesskabsretlige karakter, og uden at selve retsgrundlaget for Fællesskabet anfægtes. Domstolen fremhævede desuden, at fællesskabsrettens bindende virkning ikke kan variere fra medlemsstat til medlemsstat til fordel for senere nationale lovgivninger uden at bringe virkeliggørelsen af EØF-traktatens mål i fare eller medføre en forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som er forbudt i henhold til denne traktat (dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 246).

49 Disse væsentlige kendetegn ved Unionens retsorden og betydningen af den overholdelse, som den har krav på, er i øvrigt blevet bekræftet ved, at traktaterne om ændring af EØF-traktaten og navnlig Lissabontraktaten er blevet ratificeret uden forbehold. Ved vedtagelsen af denne sidstnævnte traktat har konferencen mellem repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer nemlig i erklæring nr. 17 om forrang, der er knyttet som bilag til slutakten fra den regeringskonference, der vedtog Lissabontraktaten (EUT 2012, C 326, s. 346), udtrykkeligt anført, at »traktaterne og den ret, der vedtages af Unionen på grundlag af traktaterne, i overensstemmelse

med [Domstolens] faste retspraksis har forrang frem for medlemsstaternes ret på de betingelser, der er fastlagt i nævnte retspraksis« (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 248).

50 Siden Lissabontraktatens ikrafttræden har Domstolen i en fast praksis bekræftet den tidligere praksis vedrørende princippet om EU-rettens forrang, hvilket princip medfører en forpligtelse for alle instanser i medlemsstaterne til at sikre, at de forskellige EU-retlige regler gennemføres fuldt ud, idet medlemsstaternes nationale ret ikke kan ændre den virkning, som disse forskellige regler tillægges på disse staters område (dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 250).

51 Det følger af denne retspraksis, at i medfør af princippet om EU-rettens forrang må den omstændighed, at en medlemsstat påberåber sig bestemmelser i national ret, selv hvis der er tale om forfatningsbestemmelser, ikke være til skade for EU-rettens enhed og effektivitet. Det fremgår nemlig af fast retspraksis, at de virkninger, der er knyttet til princippet om EU-rettens forrang, er bindende for alle organer i en medlemsstat, uden at navnlig de interne bestemmelser, herunder forfatningsbestemmelser, kan være til hinder herfor (dom af 17.12.1970, Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114, præmis 3, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 251).

52 Eftersom Domstolen har enekompetence for så vidt angår den endelige fortolkning af EU-retten (jf. i denne retning dom af 2.9.2021, Republikken Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, præmis 45), tilkommer det den således under udøvelsen af denne kompetence at præcisere rækkevidden af princippet om EU-rettens forrang i forhold til de relevante bestemmelser i EU-retten, således at denne rækkevidde hverken kan afhænge af fortolkningen af bestemmelser i national ret eller af en national retsinstans' fortolkning af EU-retlige bestemmelser, der ikke svarer til Domstolens fortolkning (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 254).

53 I denne henseende skal det navnlig bemærkes, at princippet om EU-rettens forrang pålægger den nationale retsinstans, der inden for sit kompetenceområde skal anvende EU-retlige bestemmelser, en forpligtelse til – såfremt det ikke er muligt at anlægge en fortolkning af national lovgivning, der er i overensstemmelse med de EU-retlige krav – at sikre denne rets fulde virkning i den sag, som den skal behandle, idet den om fornødent af egen drift skal undlade at anvende enhver national lovgivning eller praksis, endog senere, der er i strid med en bestemmelse i EU-retten, der har direkte virkning, uden at den behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale lovgivning eller praksis ad lovgivningsvejen eller ved noget andet forfatningsmæssigt middel (jf. i denne retning dom af 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, præmis 24, af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 61 og 62, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 252).

54 Som det er anført i denne doms præmis 39, skal overholdelsen af denne forpligtelse til at anvende alle EU-retlige bestemmelser, der har direkte virkning, i hele deres udstrækning anses for at være absolut nødvendig for at sikre, at EU-retten anvendes fuldt ud i alle medlemsstaterne, således som det kræves i henhold til artikel 19, stk. 1, TEU.

55 Overholdelsen af den nævnte forpligtelse er ligeledes nødvendig for at sikre respekten af medlemsstaternes lighed over for traktaterne, som udelukker muligheden for at lade en hvilken som helst ensidig foranstaltning gå forud for Unionens retsorden (jf. i denne retning dom af

21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 249), og udgør et udtryk for det i artikel 4, stk. 3, TEU angivne princip om loyalt samarbejde, som kræver, at anvendelse af enhver eventuel modstridende bestemmelse i national ret, hvad enten denne er vedtaget før eller efter den EU-retlige bestemmelse med direkte virkning, undlades (jf. i denne retning dom af 8.9.2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, præmis 55, og af 21.1.2021, Whiteland Import Export, C-308/19, EU:C:2021:47, præmis 31)

56 I det foreliggende tilfælde er den forelæggende ret af den opfattelse, at det med henblik på at træffe afgørelse i hovedsagen skal vurderes, om de nationale retsforskrifter, hvorved SIIJ er blevet oprettet, er forenelige med artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og med de specifikke benchmarks på områderne retsreform og bekæmpelse af korruption, der er fastsat i bilaget til beslutning 2006/928.

57 Under disse omstændigheder bemærkes for det første, at Domstolen allerede har haft lejlighed til at fastslå, at sådanne nationale retsforskrifter er omfattet af anvendelsesområdet for beslutning 2006/928, og at de følgelig skal overholde de krav, der følger af EU-retten, navnlig artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, TEU (jf. i denne retning dom af 18.5.2021, Asociația Forumul Judecătorilor din România m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 og C-397/19, EU:C:2021:393, præmis 183 og 184).

58 For det andet bemærkes, at både artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og de benchmarks, der er nævnt i denne doms præmis 56 TEU, er formuleret i klare og præcise vendinger og ikke er ledsaget af nogen betingelser, således at de har direkte virkning (jf. i denne retning dom af 18.5.2021, Asociația Forumul Judecătorilor din România m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 og C-397/19, EU:C:2021:393, præmis 249 og 250, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 253).

59 Det følger heraf, at de rumænske almindelige domstole, såfremt det ikke er muligt at anlægge en fortolkning af de nationale bestemmelser, der er i overensstemmelse med den nævnte bestemmelse eller med de nævnte benchmarks, af egen drift skal undlade at anvende disse nationale bestemmelser.

60 I denne henseende skal det ganske vist bemærkes, at disse almindelige domstole i medfør af den relevante nationale ordning, således som denne er beskrevet af den forelæggende ret, i princippet har kompetence til at vurdere, om rumænske retsforskrifter er forenelige med disse EU-retlige bestemmelser, uden at skulle indgive en anmodning til den nationale forfatningsdomstol herom.

61 Det fremgår ikke desto mindre af forelæggelsesafgørelsen, at disse almindelige domstole er frataget denne kompetence, når den nationale forfatningsdomstol har fastslået, at de omhandlede retsforskrifter er i overensstemmelse med en national forfatningsbestemmelse, der fastsætter EU-rettens forrang, da disse retter er forpligtede til at efterkomme denne dom fra denne forfatningsdomstol.

62 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at beføjelsen til på tidspunktet for anvendelsen af EU-retten at gøre alt, hvad der er nødvendigt for at se bort fra en national lovgivning eller praksis, som eventuelt udgør en hindring for den fulde effektivitet af EU-rettens bestemmelser, der har direkte virkning, udgør en integrerende del af Unionens retsinstansers opgave, som påhviler den nationale ret, der inden for rammerne af sin kompetence skal anvende disse regler, således at udøvelsen af denne beføjelse udgør en garanti, der er uløseligt forbundet med

dommernes uafhængighed, der følger af artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 257).

63 Enhver national lovgivning eller praksis, som har til følge, at EU-rettens virkning begrænses ved, at den dommer, der er kompetent til at anvende EU-retten, frakendes mulighed for, når den pågældende dommer anvender denne, at gøre, hvad der kræves for at undlade at anvende en national bestemmelse eller praksis, der måtte udgøre en hindring for den fulde virkning af EU-regler med direkte virkning, er således uforenelig med de krav, der følger af selve EU-rettens natur (jf. i denne retning dom af 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, præmis 22, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 258). Dette ville være tilfældet, såfremt løsningen af en konflikt mellem en bestemmelse i EU-retten og en national lov var forbeholdt en anden myndighed end den dommer, der er udset til at sikre EU-rettens anvendelse, og denne myndighed havde en særlig skønsbeføjelse (jf. i denne retning dom af 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, præmis 23, og af 22.6.2010, Melki og Abdeli, C-188/10 og C-189/10, EU:C:2010:363, præmis 44).

64 Det skal desuden bemærkes, at ifølge fast retspraksis har den ved artikel 267 TEUF fastsatte ordning med præjudiciel forelæggelse til formål at sikre, at Unionens retsorden under alle omstændigheder får den samme virkning i alle medlemsstaterne, og således at forebygge forskelle i fortolkningen af den EU-ret, som de nationale retter skal anvende, og skal sikre denne anvendelse. Med henblik herpå giver den nævnte artikel den nationale dommer et middel til at eliminere de vanskeligheder, som kravet om, at der gives EU-retten fuld virkning inden for medlemsstaternes retssystemer, kunne rejse. De nationale retter kan eller skal således i videst muligt omfang forelægge sager for Domstolen, såfremt de finder, at en for dem verserende sag rejser spørgsmål, som kræver en fortolkning eller en bedømmelse af gyldigheden af EU-retlige bestemmelser for afgørelsen af den pågældende sag (dom af 16.12.2021, AB m.fl. (Ophævelse af amnesti) C-203/20, EU:C:2021:1016, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

65 Det følger heraf, at effektiviteten af det samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, der er blevet indført ved ordningen med præjudiciel forelæggelse, og følgelig af EU-retten ville blive bragt i fare, såfremt udfaldet af en indsigelse om forfatningsstridighed ved en medlemsstats forfatningsdomstol kunne have den virkning, at den nationale ret, som behandler en sag, i hvilken EU-retten har betydning, afholder sig fra at gøre brug af sin mulighed for – eller i givet fald fra at opfylde den forpligtelse, der følger af artikel 267 TEUF, til – at forelægge Domstolen spørgsmål vedrørende fortolkningen eller gyldigheden af EU-retsakter, således at denne nationale ret kan bedømme, hvorvidt en national retsforskrift er forenelig med EU-retten (jf. i denne retning dom af 22.6.2010, Melki og Abdeli, C-188/10 og C-189/10, EU:C:2010:363, præmis 45, af 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, præmis 25, og af 23.11.2021, IS (Forelæggelsesafgørelsens ulovlighed), C-564/19, EU:C:2021:949, præmis 73).

66 Såfremt en medlemsstats forfatningsdomstol har fastslået, at lovbestemmelser er i overensstemmelse med en national forfatningsbestemmelse, der fastsætter EU-rettens forrang, vil en national regel eller praksis som den, der er beskrevet i denne doms præmis 61, være til hinder for den fulde virkning af de omhandlede EU-retlige bestemmelser, for så vidt som den forhindrer den almindelige domstol, der skal sikre anvendelsen af EU-retten, i selv at vurdere disse lovbestemmelsers forenelighed med EU-retten.

67 Anvendelsen af en sådan national regel eller praksis ville ligeledes skade effektiviteten af det samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som er indført ved ordningen med præjudiciel forelæggelse, idet den afskrækker den almindelige domstol, som skal afgøre tvisten, fra at forelægge Domstolen en præjudiciel anmodning med henblik på at efterkomme den pågældende medlemsstats forfatningsdomstols afgørelser.

68 De konstateringer, der er anført i de foregående præmisser, gør sig så meget desto mere gældende i en situation som den, den forelæggende ret har henvist til, hvor en dom afsagt af den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol nægter at efterkomme en dom, som Domstolen har afsagt i en præjudiciel sag, bl.a. på grundlag af den pågældende medlemsstats forfatningsmæssige identitet og ud fra den betragtning, at Domstolen har overskredet grænserne for sin kompetence.

69 I denne henseende skal det ganske vist bemærkes, at Domstolen i henhold til artikel 4, stk. 2, TEU kan komme ud for at skulle efterprøve, at en EU-retlig forpligtelse ikke tilsidesætter en medlemsstats nationale identitet (jf. i denne retning dom af 17.7.2014, Torresi, C-58/13 og C-59/13, EU:C:2014:2088, præmis 58, og af 5.6.2018, Coman m.fl., C-673/16, EU:C:2018:385, præmis 46).

70 Denne bestemmelse har derimod hverken til formål eller til følge at tillade en medlemsstats forfatningsdomstol i strid med de forpligtelser, der følger af bl.a. artikel 4, stk. 2 og 3, TEU og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, der gælder for den, at undlade at anvende en EU-retlig bestemmelse med den begrundelse, at denne bestemmelse tilsidesætter den pågældende medlemsstats nationale identitet, således som den er defineret af den nationale forfatningsdomstol.

71 Såfremt en medlemsstats forfatningsdomstol er af den opfattelse, at en bestemmelse i den afledte EU-ret, således som den er blevet fortolket af Domstolen, tilsidesætter forpligtelsen til at respektere denne medlemsstats nationale identitet, skal denne forfatningsdomstol udsætte sagen og forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF med henblik på at vurdere gyldigheden af denne bestemmelse i lyset af artikel 4, stk. 2, TEU, idet kun Domstolen er beføjet til at fastslå, at en EU-retsakt er ugyldig (jf. i denne retning dom af 22.10.1987, Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, præmis 20, og af 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. mod Parlamentet og Rådet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, præmis 96).

72 Eftersom Domstolen, således som det er anført i denne doms præmis 52, har enekompetence til at give den endelige fortolkning af EU-retten, kan en medlemsstats forfatningsdomstol desuden ikke på grundlag af sin egen fortolkning af EU-retlige bestemmelser, herunder af artikel 267 TEUF, gyldigt fastslå, at Domstolen har afsagt en dom, der går ud over dens kompetenceområde, og følgelig nægte at efterkomme en dom, som Domstolen har afsagt i en præjudiciel sag.

73 Det skal i denne henseende fremhæves, at den i artikel 267 TEUF fastsatte procedure med præjudicielle forelæggelser, som er kernen i det ved traktaterne udformede domstolssystem, indfører en dommerdialog mellem Domstolen og medlemsstaternes domstole, der har til formål at sikre en ensartet fortolkning af EU-retten, hvorved EU-rettens sammenhæng, fulde virkning og autonomi og i sidste ende den særegne karakter af den ved traktaterne indførte ret sikres (jf. i denne retning udtalelse 2/13 (Unionens tiltrædelse af EMRK) af 18.12.2014, EU:C:2014:2454, præmis 176, og dom af 6.10.2021, Consorzio Italian Management og Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, præmis 27).

74 En dom afsagt inden for rammerne af denne procedure er bindende for den nationale ret for så vidt angår fortolkningen af EU-retten ved afgørelsen af den tvist, som er indbragt for den (jf. i denne retning dom af 3.2.1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, præmis 26, og af 11.12.2018, Weiss m.fl., C-493/17, EU:C:2018:1000, præmis 19).

75 En national ret, som har gjort brug af den mulighed, der er givet den ved artikel 267, stk. 2, TEUF, skal således i givet fald se bort fra en højere national rets vurderinger, hvis den, henset til Domstolens fortolkning, er af den opfattelse, at disse vurderinger ikke er i overensstemmelse med EU-retten, i givet fald ved at undlade at anvende den nationale regel, der forpligter den til at efterkomme denne højere rets afgørelser (jf. i denne retning dom af 5.10.2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, præmis 30 og 31).

76 Det følger af Domstolens praksis, at denne løsning ligeledes finder anvendelse, når en almindelig domstol i henhold til en national procedureregel er bundet af en afgørelse fra en national forfatningsdomstol, som den anser for at være i strid med EU-retten (jf. i denne retning dom af 15.1.2013, Križan m.fl., C-416/10, EU:C:2013:8, præmis 71).

77 Eftersom den fortolkning, som Domstolen foretager af en EU-retlig regel under udøvelse af sin kompetence i henhold til artikel 267 TEUF, når der er behov herfor, belyser og præciserer betydningen og rækkevidden af denne regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden (jf. i denne retning dom af 27.3.1980, Denkavit italiana, 61/79, EU:C:1980:100, præmis 16, og af 18.11.2021, État belge (Pilotuddannelse), C-413/20, EU:C:2021:938, præmis 53), skal det i øvrigt fastslås, at en almindelig domstol med henblik på at sikre EU-rettens fulde virkning er forpligtet til i en tvist, som er indbragt for den, at se bort fra vurderinger fra en national forfatningsdomstol, som nægter at efterkomme en dom, som Domstolen har afsagt i en præjudiciel sag, selv når denne dom ikke udspringer af en anmodning om præjudiciel afgørelse, som denne almindelige domstol har indgivet i forbindelse med denne tvist.

78 Henset til det ovenstående skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og artikel 4, stk. 2 og 3, TEU, med artikel 267 TEUF og med princippet om EU-rettens forrang, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning eller praksis, som indebærer, at en medlemsstats almindelige domstole ikke er beføjet til at efterprøve, om nationale retsforskrifter, som denne medlemsstats forfatningsdomstol har fundet forenelige med en national forfatningsbestemmelse, der pålægger overholdelsen af princippet om EU-rettens forrang, er forenelige med EU-retten.

Det andet og det tredje spørgsmål

79 Med det andet og det tredje spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning eller praksis, der gør det muligt at pålægge en national dommer disciplinært ansvar med den begrundelse, at denne har anvendt EU-retten, således som fortolket af Domstolen, idet denne har set bort fra en praksis fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, som er uforenelig med princippet om EU-rettens forrang.

80 Indledningsvis bemærkes, at chartrets artikel 47 ikke som sådan finder anvendelse på hovedsagen, således som det er anført i denne doms præmis 36.

81 Som anført i denne doms præmis 41, kræver artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, at uafhængigheden og upartiskheden for de instanser, som kan blive anmodet om at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende anvendelsen eller fortolkningen af EU-retten, bevares.

82 Disse garantier for uafhængighed og upartiskhed, som kræves efter EU-retten, forudsætter, at der findes regler, som gør det muligt at fjerne enhver rimelig tvivl hos de retsundergivne om, at det omhandlede organ er uimodtagelig for påvirkninger udefra og neutral i forhold til de interesser, som står over for hinanden (dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 225 og den deri nævnte retspraksis).

83 Hvad nærmere bestemt angår det disciplinære ansvar, som dommerne ved de almindelige domstole kan ifalde ifølge den omhandlede nationale ordning, såfremt de tilsidesætter den nationale forfatningsdomstols afgørelser, er det ganske vist rigtigt, at sikringen af retternes uafhængighed bl.a. ikke kan medføre, at det fuldstændigt udelukkes, at der i visse helt ekstraordinære tilfælde kan gøres et disciplinært ansvar gældende over for en dommer som følge af retsafgørelser truffet af vedkommende. Et sådant krav om uafhængighed tager således helt åbenlyst ikke sigte på at støtte eventuelle grove og helt uforsvarlige handlemåder hos dommere, der f.eks. består i forsætligt og i ond tro eller ved særligt alvorlig og grov uagtsomhed at tilsidesætte de nationale eller EU-retlige regler, hvis overholdelse de forventes at sikre, eller i at træffe vilkårlige afgørelser eller afgørelser, der er udtryk for retsnægtelse, til trods for, at de er betroet den funktion at dømme og i denne egenskab skal træffe afgørelse i de tvister, som borgerne anlægger ved dem (dom af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning for dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 137, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 238).

84 Det forekommer imidlertid afgørende for at bevare retternes uafhængighed og således undgå, at disciplinærordningen kan afledes fra sine legitime formål og anvendes til politisk kontrol med retsafgørelser eller til pres på dommere, at den omstændighed, at en retsafgørelse indeholder en eventuel fejl i fortolkningen og anvendelsen af de nationale eller EU-retlige regler eller i vurderingen af de faktiske omstændigheder og bedømmelsen af beviserne, ikke i sig selv kan medføre, at den pågældende dommer ifalder et disciplinært ansvar (dom af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning for dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 138, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 239).

85 Det forhold, at nationale dommere ikke må udsættes for disciplinære procedurer eller sanktioner for at have udøvet muligheden for at indbringe en sag for Domstolen i henhold til artikel 267 TEUF, hvilken mulighed henhører under deres enekompetence, udgør i øvrigt en garanti, der er uløseligt forbundet med deres uafhængighed (dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 227 og den deri nævnte retspraksis).

86 Det er følgelig vigtigt, at muligheden for at gøre et disciplinært ansvar gældende over for en dommer som følge af en retsafgørelse begrænses til helt ekstraordinære tilfælde, som de i denne doms præmis 83 omtalte, og at en sådan mulighed i denne henseende afgrænses af objektive og kontrollerbare kriterier, der vedrører tvingende hensyn til en forsvarlig retspleje, samt af garantier, hvorved det tilsigtes at undgå enhver risiko for ydre pres på indholdet af retsafgørelser, og som således gør det muligt at fjerne enhver rimelig tvivl hos de retsundergivne om, at de omhandlede dommere er uimodtagelige og neutrale i forhold til de interesser, som står over for

hinanden (dom af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning for dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 139, og af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 240).

87 Det følger heraf, at artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning eller praksis, der gør det muligt at pålægge en national dommer disciplinært ansvar for enhver tilsidesættelse af den nationale forfatningsdomstols afgørelser (jf. i denne retning dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 242).

88 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det indgreb i de nationale dommeres uafhængighed, som en sådan national lovgivning eller en sådan praksis indebærer, ligeledes uforeneligt med princippet om lighed mellem medlemsstaterne og princippet om loyalt samarbejde mellem Unionen og medlemsstaterne, der er anerkendt i artikel 4, stk. 2 og 3, TEU, med artikel 267 TEUF og med princippet om EU-rettens forrang, når en national dommers disciplinære ansvar er begrundet i den omstændighed, at denne har set bort fra anvendelsen af en afgørelse fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, hvorved denne domstol har nægtet at efterkomme en dom, som Domstolen har afsagt i en præjudiciel sag.

89 Denne fortolkning er så meget desto mere påkrævet, som en sådan pålæggelse af disciplinært ansvar for en national dommer bestyrker den omstændighed, at de EU-retlige krav ikke er blevet efterkommet ved en national lovgivning, der indebærer, at en medlemsstats almindelige domstole ikke har beføjelse til at efterprøve, om en national lovgivning, som denne medlemsstats forfatningsdomstol, idet den har nægtet at efterkomme en dom, som Domstolen har afsagt i en præjudiciel sag, har fundet i overensstemmelse med en national forfatningsbestemmelse, der fastsætter EU-rettens forrang, er forenelig med EU-retten (jf. analogt dom af 21.12.2021, Euro Box Promotion m.fl., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034, præmis 259).

90 Det bemærkes desuden, at selv om den rumænske regering i retsmødet har anført, at der ikke er blevet pålagt nogen sanktion i henhold til den nationale lovbestemmelse, som det andet og det tredje spørgsmål vedrører, kan den blotte udsigt til, at der indledes en disciplinær undersøgelse, i sig selv lægge pres på dem, der har til opgave at udøve dømmende myndighed (jf. i denne retning dom af 18.5.2021, Asociația Forumul Judecătorilor din România m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 og C-397/19, EU:C:2021:393, præmis 199).

91 Det fremgår ikke af oplysningerne i forelæggelsesafgørelsen, at de almindelige nationale domstoles ansvar som følge af den manglende overholdelse af Curtea Constituțională's (forfatningsdomstol) afgørelser, der er fastsat i artikel 99, litra ș), i lov nr. 303/2004, er underlagt betingelser, der gør det muligt at sikre, at det begrænses til de helt ekstraordinære tilfælde, der er nævnt i denne doms præmis 83, således som det kræves i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, jf. denne doms præmis 84 og 86.

92 Det skal i øvrigt bemærkes, at Domstolen allerede i præmis 241 i dom af 21. december 2021, Euro Box Promotion m.fl. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C:2021:1034), kunne konstatere, at det ikke fremgik af anmodningerne om præjudiciel afgørelse i de sager, der gav anledning til den nævnte dom, at dette ansvar var begrænset til sådanne tilfælde.

93 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og artikel 4, stk. 2 og 3, TEU, med artikel 267 TEUF og med princippet om EU-rettens forrang, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning eller praksis, der gør det muligt at pålægge en national dommer disciplinært ansvar med den begrundelse, at denne har anvendt EU-retten, således som fortolket af Domstolen, og herved har set bort fra en praksis fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, som er uforenelig med princippet om EU-rettens forrang.

Sagsomkostninger

94 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

1) **Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og artikel 4, stk. 2 og 3, TEU, med artikel 267 TEUF og med princippet om EU-rettens forrang, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning eller praksis, som indebærer, at en medlemsstats almindelige domstole ikke er beføjet til at efterprøve, om nationale retsforskrifter, som denne medlemsstats forfatningsdomstol har fundet forenelige med en national forfatningsbestemmelse, der pålægger overholdelsen af princippet om EU-rettens forrang, er forenelige med EU-retten.**

2) **Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med artikel 2 TEU og artikel 4, stk. 2 og 3, TEU, med artikel 267 TEUF og med princippet om EU-rettens forrang, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning eller praksis, der gør det muligt at pålægge en national dommer disciplinært ansvar med den begrundelse, at denne har anvendt EU-retten, således som fortolket af Domstolen, og herved har set bort fra en praksis fra den pågældende medlemsstats forfatningsdomstol, som er uforenelig med princippet om EU-rettens forrang.**

Underskrifter